

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

22. An in auditione Missæ detur paruitas materiæ? Et an si quis non intersit consecrationi, & sumptioni, vel parti Canonis, licet reliqua omnia Missæ audiat, non satisfaciat præcepto? Ex p. 5. tr. 5. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

Sup. hoc supra in tr. i. Refol. 33. §. Nota verò à lia. 5. & in Refol. 36. §. Notandum est, & in Ref. 41. §. Item à ver. Alibi etiam.

2. Notandum est etiam hic secundum Hurtado *disput. 4. diff. 25.* ex eo, quod sacrificium Missæ pro pluribus oblatum proficit singulis, ac si pro vno tantum offerretur, credimus vna Missa satisficere pluribus percipientibus vnam Missam, dummodo ab illis non sit acceptum stipendium, sed gratis multis personis Missa promissa fuerit, quod est valde notandum. Et ratio est, quia non est alia obligatio in Sacerdote, quam applicandi petenti Missam fructum ex opere operato, seu ex institutione Christi, qui non minus obuenit singulis, quam si vnitati applicatur; & non est obligatio applicandi fructum ex opere operantis, nempe orationem; & precum; & aliarum actionum Missæ (qui minus obuenit singulis,) quia qui ea exercet ex malo fine, qua ratione nullum habent fructum, etiam satisfaciunt petenti Missam. Ita Hurtado ex Agidjo Coninch; sed an probabiliter, iudicent alij: nam hæc opinio multis recentioribus non placet.

RESOL. XXI.

An qui audit Missam post finitum Euangelium, satisficiat præcepto?
Et quid si ab Offertorio vsque ad benedictionem Sacerdotis interfuit?
Et cur si sic docetur quod quis non teneatur Missa interesse, nisi vsque ad missionem, & benedictionem Sacerdotis, & ideo non teneatur audire Euangelium S. Ioannis, seu principio Missæ audiuit aliud primum Euangelium. Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 70.

§. 1. **N**egatiuum sententiam docet Mereerus de *Sacram. q. 83. art. 6. dub. 4. notab. 4. n. 3.* Præpositus in 3. part. q. 83. art. 6. dub. 4. n. 205. Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 8. diff. 35. n. 2.* & hanc sententiam ita mordicus tenet Turrianus in *selectis diff. p. 2. disput. 31. dub. 28.* vt contrariam temerariam esse existimet.

2. Sed iste auctor, vt sæpius cum tristitia dicere sum coactus, nimis immodeste se gerit in censurandis opinionibus, & sententiis, quæ in scholis doctissima suæ Societatis leguntur passim, eiusdemque Scriptores typis mandantur, nunc improbabilis, nunc temerarias, non scandalosas immeritò vocat. Ideò ad propositum dubium respondendo assero, sententiam tunc esse improbabilem, licet ego negatiuum teneam: vnde non damnarem de mortali, qui Missam post dictum Euangelium audiuit vsque ad finem. Et ita hanc sententiam docet ex eadem Societate Iesv, præter Hurtadum quem citauit

Quæ hic est Ref. antecedens, & in Ref. seq. in princip. & in fine, & recitaret in alia Ref. eius vlt. not.

in 4. part. tractat. 4. resolut. 196. nouissimè Ioannes de Logo de *Sacrament. Eucharist. disp. 22. sect. 1. num. 3.* cui adde Henriquez *lib. 9. cap. 25. num. 7.* Emanuellem Sa correctum *ver. Missæ auditio, num. 2.* Fagundez *pr. 1. lib. 2. cap. 6. num. 7.* Filliucium *tom. 1. tract. 5. cap. 7. num. 201.* Faustum de *Eucharistia, lib. 2. questione 386.* Layman *lib. 4. tractat. 7. cap. 3. num. 3.* vide etiam Patrem Suarez in 3. part. tom. 3. *diff. 88. sectio. 2.* & ratio est, quia Euangelium Diui Ioannis iam est aliquo modo pars Missæ, & alioqui valde probabile est, non teneri fideles audire duo Euangelia in eadem Missa, alterum ipsius Missæ, alterum D. Ioannis, cum non teneatur Missæ interesse, nisi vsque ad dimissionem, vel benedictionem, & ideò audiendo postremum Euangelium D. Ioannis in eodem tempore Missæ ab eodem Ministro, eodemque actu continuato, videtur satis compensari præcepto audiendi Missam, maxime quia non est necesse audire Euangelium proprij, sicut non est

necesse audire Missam proprij diei festi, sed sufficit quæcumque audire. Ita Fagundez. Sed alij ad hanc aliam rationem, quia omisio hæc non videtur contingere grauitatè, ad constituendū peccatū mortale.

3. Non desinat tamen hic adnotare vnum, quod obseruat Layman *vbi supra*, quod tamen non approbo, videlicet Amalarium significare *lib. 3. de Ecclesiast. offic. cap. 36.* fideles grauis culpæ damnari non potest si ab Offertorio (vnde principium Missæ sumendum) ad benedictionem Sacerdotis interfuit; & subdit Layman, se nihil contra hanc communem Doctorum sententiam definire, solam illi dicit, durissimum videri, si hominem qui citat Offertorium ad Missam accessit, peccatū mortali damnemus, quod reliqua neglexit, secluso communitate, quando quæ principalia in Missæ Officio sunt, attentè audiuit. Ita Layman. Sed tu cogita, quæ talis omisio clarè apparet esse notabilem Missæ partem. Ergo, &c.

RESOL. XXII.

An in auditione Missæ detur parua materia?
Et an si quis non interfuit consecrationi, & Iampani, vel parti Canonis, licet reliqua omnia Missæ audiat, non satisficiat præcepto? Ex p. 5. tr. 14. Refol. 44.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue, vt patet per ea quæ docet Coninch de *Sacram. quest. 83. art. 6. dub. 20. num. 285.* vbi sic asserit: Constat obligationem audiendi Missam esse grauem, & consequenter eum peccare mortaliter, qui cessante rationabili causa, aut integram Missam, aut notabilem eius partem omittit, qualem secundum communem sententiam omittit, qui veniet post Euangelium lectum, lecus, si veniet antequam Euangelium legatur, si modo totam reliquam partem audierit, quod si veniet post lectam Epistolam, & exiret statim post Communionem, communiter docent peccaturum mortaliter, & similiter qui exiret ante communionem, quia hæc est notabilis pars. Ita Coninch, cui etiam adde Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 8. diff. 35. num. 2.* vbi sic ait: [La Missa ha de ser entera, como consta del derecho, y assi qualquiera cosa que dexare por culpa, sera pecado, y podra ser venial por poquetad de materia, quando fuere pequena parte la que se dexare, como si se dexasse vno al Epistola inclusa. Assi lo dize Syluestro, San Antonio, Sandoual, y otros, con tal que oyese despues la Missa hasta el cabo: otros estienen hasta el Euangelio. Ita Sotus y aun Nauarro dixo, que el que dexa el Credo, o Ofertorio, o parte à la Missa, cumple el precepto con tal, que después leer, o lea el Euangelio. Mas esse impertinente, que para la Missa importa el Euangelio que se lea à parte hasta licentia in parece que es hasta acaba la Epistola. Lo mismo seria si vno oyese la Missa hasta la Communion, y despues se saliese, lo qual seria peccado venial; con todo es bien que los Curas en las aldeas reprehendan la mala costumbre, que tienen los lebradores. Aduertan aqui los Doctores, que esse peccado de materia se ha de entender fuera de lo esencial de la Missa, que si vno faltasse à la consecracion y al consumir no oyria Missa, y si faltasse à alguna parte del Canon, aunque ella fuese menor que el principio de la Missa hasta la Epistola se auria de ser mayor quanto à la culpa.] Itaque. Vide Mereerum de *Sacrament. in 3. part. q. 83. art. 4. dub. 4.* Sed de hac questione ego etiam alibi docui esse materiam paruum si audiatur Missa post Euangelium dictum, &c.

quam sententiam nouissime tenet, ac tuctur Io. de Lugo de Sacram. Euchar. disp. 22. sect. 1. num. 3. qui bene aduertit, frustra exigi à Nauarzo, quod postea per se ipsum Euangelium omisium legat, ea enim lectio priuata patrum refert ad præceptum audiendi Missam.

RESOL. XXIII.

An qui accedit ad audiendum Sacrum, dum Præfatio dicitur, & non sit aliud, teneatur illud audire? Et an peccet mortaliter, qui non assistit consecrationi, licet totam Missam audiat? Et an qui tamen vsque ad consecrationem interesse possit, non censetur adstrictus vsque ad illam assistere, cum in illa parte præceptum de audiendo Sacro nequeat impleri quoad substantiam? Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Ref. 69.

est alia actio melior & aptior quam sumptio ipsa, vt in ea constituitur ratio Sacrificij, quia Sacrificij in- cruenti ratio consistit in representatione Sacrificij cruenti: hoc autem sumptione ipsa representatur iuxta verba Pauli, Quotiescumque manducabitis, &c. mortem Domini annuntiabitis. Quamuis ergo etiam consecratione representetur, putant adhuc hi Au- ctiores melius sumptione rationem actionis Sacrifi- cij representari: idem totam essentiam in eo consti- tuunt. Hoc supposito; ad difficultatem in titulo Res- olutionis positam, negatiue nominatim contra me respondet amicus noster Pater Auerfa, quest. 11. sect. 19. vbi sic ait: Rursus non esset censenda modi- ca pars Missæ, illa in qua consistit substantia Sacri- ficij: Quare si quis non adesset consecrationi, & sumptioni, quamuis adesset de reliquo toti Missæ, non satisfaceret præcepto. Qui verò deesset tantum consecrationi, vel tantum sumptioni, satisfaceret præcepto, admittit Lugo, disp. 22. num. 4. eo quia sub opinione manet, in qua ex his actionibus consi- stat essentialiter Sacrificium. Adhaeret Diana part. 5. tr. 13. res. 61. Sed potius non videtur satisfacere tum quia, vt putamus, vtraque est de substantia Sacri- ficij: tum quia, etiam illi qui vel vnam, vel alteram putant esse de essentia Sacrificij, adhuc fatentur, alteram ita esse de integritate, & necessitate, vt omnino debeat in ipso Sacrificio exerceri: quare sic etiam, qui tenentur audire Missam, ad vtramque assistere de- bent. Ita Auerfa, satis quidem probabiliter.

2. Sed ego non discedo à sententia quam docui, & quam nouissime docet Leandrus de præcept. Eccl. tract. 2. disp. 1. quest. 44. quia satis probabile est præfatam sumptionem, nec partialiter adhuc perti- nere ad essentiam Sacrificij vt probat ipsemet Leandrus cum aliis, de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disp. 1. quest. 15. Ergo cum aliis omisso huius partis sit eius, & parua, non erit mortalis: vnde ex his apparet vtramque sententiam esse probabilem; itaque appon- nam hic verba Ludouici Caspensis in cursu Theologiæ, tom. 2. tract. 23. disp. 4. sect. 2. num. 16. vbi sic ait: Do- ctores existimant, cum qui egreditur ab Ecclesia quando Sacerdos vult consecrare, & finita consecra- tione statim regreditur, peccare lethaliter; nec satisfacere præcepto, & addunt idem fortasse esse si ante communionem discederet; quia vel est de sub- stantia, vel maxime pertinens ad perfectionem Sacri- ficij: & hæc sententia quoad priorem partem de absentia tempore consecrationis est valde conformis iis que supra docuimus; videlicet essentiam huius Sacrificij in consecratione consistere: vnde qui non adest tempore consecrationis, præsens non est, neque assistit huic Sacrificio; quia verò sub lite est in quo essentia Sacrificij consistat, an in consecratione, an verò in sumptione, poterit in praxi amplecti vtra- que sententia: dummodo consecratio, & sumptio simul non omittantur. Ita ille, cui etiam adde Pel- lizzarium in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 4. sect. 2. num. 52.

3. Nota tamen satisfacere præcepto audiendi Missam, qui tempore non solum sumptionis, sed etiam consecrationis ingrederetur Sacristiam verbi gratia ad afferendum aliquid necessarium, vt me cita- to docet Leandrus vbi supra, quest. 45. qui etiam, quest. 46. extendit hoc, etiam si quis exiret extra Ec- clesiam ad faciendum, vel deferendum aliquid ad Missam necessarium. Vnde non deseram hic appo- nere verba Patris Dicastilli de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 5. dub. 3. num. 42. vbi sic ait: Quæri potest, an satisfaciatur Missæ præcepto, qui inseruiens Missæ ali- quando recedit à Sacrificio? Respondo, qui inde recedunt, tanquam ministri, vt aliquid necessarium

vt. huius Ref. & in tr. 9. tr. 7. Ref. 111. §. Alii. qui.

Sup. hoc su- pra in Ref. 22. eusdem paulo post initium, vers. & similiter.

Sup. hoc in fine §. seq. & in Ref. not. seq.

Quæ nunc sequetur, & supra in tr. 11. Ref. 55. à lin. 2. vsque ad §. vlt. & eusdem, & recitatio in- fra in fine §. Sed Ref. 27.

Sup. hoc in Ref. seq. & in Ref. præterita in dubia lin. vit. §. 1.

Sup. hoc prope finem §. præteriti, vers. Qui vero.

Sup. con- tento in hoc, & seq. §. su- pra in Ro. fol. 15. §. vlt. tim. à priua- cipio, & in- fra in Ref. seq. prope finem, vers. Nam si quis,

RESOL. XXIV.

An qui adest præsens, & audit totam Missam, dampno tempore consumptionis Sacrificij adimpleat præceptum? Et Resolutio huius questionis pendet ex illa, an consumptio sit de substantia Sacrificij Missæ? Et inferitur eum, qui de Ecclesia egreditur, quando Sacerdos vnus consecrare, & finita consecratione statim regreditur, peccare lethaliter, nec satisfacere præcepto? Et quid dicendum est de eo, qui tempore non solum sumptionis, sed etiam consecrationis ingrederetur Sacristiam ad afferendum aliquid necessarium, an satisfaciatur præcepto de audienda Missa in die festo? Et quid etiam, si quis exiret extra Ecclesiam ad faciendum, vel deferendum aliquid ad Missam neces- sarium? Ex part. 10. tract. 14. & Misc. 4. Ref. 48. alias 46.

§. 1. Solutio huius difficultatis pendet ex alia, nempe an consumptio sit de substantia Sacri- ficij Missæ. Et affirmatiue respondent aliqui. Probatur, quia ad rationem Sacrificij requiritur aliqua immu- tatio in Christo, qui est res oblata, nulli autem alij actioni Missæ videtur posse tribui ratio immutationis, nisi sumptioni, per quam aliqua ratione Christus im- mutatur; imò etiam si quis velit ad rationem actio- nis Sacrificij Missæ, quia inuentum Sacrificium est, nullam requirit in Christo immutationem, nulla

